Valtiovarainministeriö
Vero-osasto

20.9.2019

E 96/2017 vp

EU:n kehittäminen; institutionaaliset kysymykset; Tehokkaampi ja demokraattisempi päätöksenteko EU:n energia- ja ilmastopolitiikan alueella

Asiassa laaditun perusmuistion (17.6.2019) mukaan Suomi edelleen katsoo, että yksimielisyysvaatimus ja erityinen lainsäätämisjärjestys on säilytettävä EU:n veropolitiikassa, kun asia koskee kansallisen veropolitiikan ydintä ja unionin verolainsäädännön harmonisointia, etenkin veropohjien ja –kantojen osalta. Muistion mukaan Suomi suhtautuu kuitenkin myönteisesti pyrkimykseen selvittää energiaverotuksen ongelmakohtia, joita tarkemmin kuvataan komission 9.4.2019 julkaisemassa tiedonannossa, sekä mahdollisia ratkaisuja näihin erityisesti liikenteen polttoaineverotuksen osalta, ja on tältä osin valmis keskustelemaan myös määräenemmistöpäätöksen laajentamisesta.

Valtiovarainministeriö pitää yksimielisyysvaatimuksen säilyttämistä veropolitiikassa perusteltuna, koska se turvaa jäsenvaltioiden mahdollisuuden harjoittaa aktiivista finanssi- ja budjettipolitiikkaa. Määräenemmistöpäätösmenettelyyn siirtyminen voisi merkitä Suomen kaltaisen pienen maan vaikutusmahdollisuuksien kaventumista veropolitiikan sisältökysymyksissä. Voisi syntyä mahdollisuus tehdä sellaisia päätöksiä, jotka ovat ristiriidassa Suomen etujen kanssa, sillä Suomen olosuhteet voivat poiketa oleellisestikin useista muista jäsenvaltioista.

Vaikka perusmuistion mukaan voidaan harkita määräenemmistöpäätösmenettelyn laajentamista tapauskohtaisesti, valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan edellä sanotut yksimielisyyttä puoltavat näkökohdat koskevat pitkälti myös energiaverotusta. Kuten muistiossakin todetaan (s.4), Suomen kaltaisten korkean verotason ja ympäristönsuojelun jäsenvaltioiden osalta huolena on ollut kansallisten vaikutusmahdollisuuksien ja liikkumavaran kapeneminen, jos yksimielisyysvaatimuksesta luovutaan. Myös se, miten energiaverotusta voitaisiin jatkossakin käyttää ilmastopolitiikan välineenä, herättää kysymyksiä.

Suomessa energiaverotuksen taso on eurooppalaisittain korkea ja verolla on valtiontaloudellisten tavoitteiden lisäksi selkeitä ilmastopoliittisia tavoitteita. Energiaverotuksen rakennetta on kehitetty kansallisista lähtökohdista siten, että verotuksessa otetaan huomioon polttoaineiden energiasisältö ja hiilioksidipäästöt. Näin ei ole asianlaita useassa muussa EU:n jäsenvaltioissa, joiden verokannat ovat lähellä EU:n energiaverodirektiivissä säädettyjä nykyisiä vähimmäisverokantoja ja joissa veroon ei sisälly minkäänlaisia ympäristöelementtejä. Ilmastotavoitteita tärkeämpinä energiaverotuksessa voidaan pitää jäsenvaltion oman teollisuuden kilpailukyvyn turvaamista tai sosiaalipoliittisia näkökohtia. Siltä osin kuin verolla on ympäristötavoitteita, ne voivat poiketa huomattavasti Suomen tavoitteista esimerkiksi siten, ettei biopolttoaineiden ja muun uusiutuvan energian edistämisellä ole samanlaista merkitystä kuin Suomessa. Lisäksi jäsenvaltioiden ilmasto-olosuhteet, energiantuotannon ja -käytön rakenne sekä polttoainevalikoima vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen. Usealla maalla ei ole yhtä laajaa polttoainevalikoimaa käytössään kuin Suomella, jossa fossiilisten polttoaineiden lisäksi käytetään paljon uusiutuvaa energiaa eri muodoissaan ja jossa energiaverotuksen avulla edistetään niiden käyttöä.

Tällaisessa tilanteessa luopuminen yksimielisyysvaatimuksesta voisi merkitä kehitystä ilmastopolitiikan näkökulmasta väärään suuntaan, jos määräenemmistöllä esimerkiksi energiaverodirektiivin velvoittavien vähimmäisverojen korottamisen sijaan niitä alennettaisiin, erilaisia poikkeusmahdollisuuksia lisättäisiin tai nykyiset vapaaehtoiset poikkeukset säädettäisiin pakottaviksi valtiontukiongelmien välttämiseksi.